

PM 2016:49 RVI (Dnr 150-301/2016)

Föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende

Remiss från Socialstyrelsen

Remisstid den 18 mars 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Den 8 oktober 2015 beslutade regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende (HVB) med anledning av att antalet barn och unga med behov av placering utanför det egna hemmet har ökat och att sammansättningen av gruppen har förändrats. Det finns enligt regeringen ett behov av mer flexibla och behovsanpassade lösningar. Översynen har lett till ett förslag om en ny författning som nu remitteras. I arbetet med att ta fram förslaget till ny författning har Socialstyrelsen bland annat utgått från rapporter om problem och brister som iakttagits i tillsyner.

Förslaget till reviderad författning syftar till att förstärka kvaliteten och säkerheten i HVB. Socialstyrelsen bedömer att en tydlig reglering av de områden där brister och problem har identifierats kan stödja verksamheterna i hur man kan komma tillrätta med dessa.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende. Kontoret anser att det är viktigt att förstärka kvaliteten och säkerheten i HVB och att en tydlig reglering av de områden där brister och problem har identifierats kan stödja verksamheterna i hur man kan komma tillrätta med dessa.

Mina synpunkter

Barn och unga i samhällets vård är en av de mest utsatta grupperna i samhället, inte minst de barn och unga som har så pass omfattande vårdbehov att de placeras i ett hem för vård eller boende. Därför är det av yttersta vikt att det stöd och den hjälp som ges till barnen och de unga är av hög kvalitet och anpassas utifrån deras behov. Jag ser därför positivt på att Socialstyrelsen har reviderat sina föreskrifter och allmänna råd.

För att garantera att insatserna som socialtjänsten ger håller en hög kvalitet är det viktigt att personal som arbetar inom verksamheten har rätt kompetens och att det finns förutsättningar för dem att göra ett gott arbete. Stadsledningskontoret nämner ett antal punkter i sitt tjänsteutlåtande som har bäring på dessa kvalitetskrav, och som jag instämmer i är viktiga att ta hänsyn till. Särskilt viktigt att ta hänsyn till är att de krav som ställs på personalens kompetens inte får styras av eventuella svårigheter för verksamheterna att rekrytera lämplig personal, samt att ökade möjligheter att göra avkall på kompetenskrav riskerar att fler verksamheter startas av människor som saknar rätt kvalifikationer. Många incidenter har inträffat vid hem för ensamkommande flyktingbarn under det senaste halvåret. Jag anser därför att ökade krav behöver ställas i föreskrifterna kring säkerheten i verksamheten. Barnens och ungdomarnas säkerhet måste garanteras. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd behöver kompletteras utifrån detta.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 9 mars 2016

ÅSA LINDHAGEN

Bilaga

Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Förslaget till reviderad författning syftar till att förstärka kvaliteten och säkerheten i HVB. Socialstyrelsen bedömer att en tydlig reglering av de områden där brister och problem har identifierats kan stödja verksamheterna i hur man kan komma tillrätta med dessa. Huvuddragen i remissen samt förslag återges nedan i sammanfattad form.

I förslaget ställs krav på att HVB-verksamhet ska ta fram rutiner för hur bedömningen av hemmets lämplighet för den som ska skrivas in ska göras och hur personalen ska arbeta för att säkerställa trygghet och säkerhet i boendet. Det omfattar bland annat rutiner för att förebygga och uppmärksamma konflikter, kränkningar, övergrepp, hot, våld och självskadebeteende.

Kraven på att ta fram rutiner innebär att varje verksamhet behöver tänka igenom och planera för hur verksamheten ska arbeta för att säkerställa att dessa kvalitetskrav uppnås. Varje verksamhet kan därmed anpassa sina rutiner utifrån de egna förutsättningarna och behoven som exempelvis vilken målgrupp de tar emot, hur lokalerna är utformade och vilken kompetens personalen har. Valet att reglera genom att ställa specifika krav på hur verksamheterna ska gå tillväga är även ett sätt att verka för en kvalitetssäkring samtidigt som utrymme lämnas för flexibilitet och behovsanpassning.

En annan del i det systematiska kvalitetsarbetet som lyfts fram är egenkontroll, genom ett allmänt råd med rekommendationer om vad som bör analyseras i egenkontrollen.

Utöver att verksamheten ska ta fram rutiner för hur bedömningen av hemmets lämplighet för en enskild ska göras föreslås även nya regler om vad som särskilt behöver beaktas vid bedömningen. De regler som föreslås gälla för inskrivningen syftar till att säkerställa att en kontroll görs av att aktuellt HVB har förutsättningar att tillgodose den enskildes behov. Det innebär att en matchning av personens behov av vård och hemmets förutsättningar i form av arbetssätt och metoder, personalens kompetens samt vilka andra som vårdas på hemmet ska göras.

En särskilt viktig kvalitetsaspekt är föreståndarens och personalens kompetens. I förslaget till ny författning behålls det tidigare kravet på att en föreståndare i HVB där det bedrivs en verksamhet där behandling eller utredning ingår ska ha en högskoleutbildning. Vad gäller krav på kompetens hos övrig personal behålls de nu gällande reglerna med några tillägg. I föreskrifter ställs krav på att den sammantagna kompetensen hos personalen ska innebära att de kan möta behoven hos målgruppen och säkerställa en trygg och säker vård. Ett nytt allmänt råd med rekommendationer om omfattningen och inriktningen föreslås. Vidare lyfts krav och rekommendationer som gäller introduktion, handledning och kompetensutveckling fram. För att vården ska kunna genomföras med god kvalitet och säkerhet behöver personalen erhålla och behålla kunskap om de behov som de som vårdas har, vilka arbetssätt och metoder som används i verksamheten, vilka rutiner de ska arbeta utifrån och de regler som är relevanta för verksamheten.

För att säkerställa en trygg och säker vård behöver personalen vara väl insatta i de rutiner som finns om hur man ska arbeta för att förebygga och uppmärksamma konflikter, kränkningar, övergrepp, hot, våld och självskadebeteende samt hur de ska agera om något sådant förekommer. Personalen behöver även ha kompetens i frågor

som gäller konflikthantering och hur man kan stödja och bemöta personer som upplevt olika trauma. Därför föreslås att personalens introduktion, kompetensutveckling och handledning bör innefatta sådana områden. Genom att utfärda rekommendationer istället för bindande föreskrifter kan Socialstyrelsen utifrån aktuell kunskap vägleda om vad som enligt myndighetens mening är ett bra sätt att uppfylla de kompetenskrav som gäller, men samtidigt lämna utrymme för flexibilitet och behovsanpassning om det finns andra sätt att uppfylla de bindande kraven.

Skillnaden mellan den föreslagna författningen och den nuvarande är att de nya föreskrifterna och allmänna råden också ska innefatta de hem som drivs av Statens Institutionsstyrelse (SiS) d.v.s. särskilda ungdomshem och LVM-hem.

Nuvarande författning har påverkats av att nya föreskrifter och allmänna råd trädde i kraft kring dokumentation i verksamheter som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5).

Den 15 december 2015 beslutade Socialstyrelsen om undantagsföreskrifter från vissa bestämmelser i den nuvarande HVB-föreskriften, vilket innebar lättnader kring krav på dygnet runt bemanning och krav på föreståndarens kompetens. Syftet med ändringarna var att underlätta uppstart av nya HVB för ensamkommande flyktingbarn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende. Kontoret anser att det är viktigt att förstärka kvaliteten och säkerheten i HVB och att en tydlig reglering av de områden där brister och problem har identifierats kan stödja verksamheterna i hur man kan komma tillrätta med dessa.

Kontoret vill lyfta fram följande synpunkter på förslaget:

- Krav bör ställas i föreskrifterna om att ansvarig utförare ska svara för att uppgifter i beviljat tillstånd är aktuella.
- Krav bör ställas i föreskrifterna om att beviljade tillstånd ska omprövas med viss periodicitet.
- Begreppet vård behöver tydliggöras i förhållande till begreppet behandling (1 kap. 2 §)
- Möjligheten till att undantagsvis acceptera lägre kompetenskrav på föreståndaren än högskoleutbildning med 180 p, ska kopplas till kompletterande krav om att föreståndaren ska ha lång yrkeserfarenhet inom liknande verksamhet. Krav ska tydligt ställas om arbetsledar-erfarenhet.
- Kompetenskraven för personal, både vad gäller utbildning och erfarenhet, behöver förstärkas. Personal ska ha lämpliga kvalifikationer för att utföra insatser som erbjuds inom ramen för verksamheten.
- Ökade möjligheter att göra avkall på kompetenskrav riskerar att fler verksamheter startas av människor som saknar rätt kvalifikationer. Kompetent

personal är starkt kopplad till god kvalitet.

- Kravnivån på generell utbildningskompetens och erfarenhet för föreståndare respektive personal får inte styras av eventuella svårigheter för verksamheter att rekrytera lämplig personal.
- Ökade krav behöver ställas kring säkerheten. Många incidenter har inträffat vid hem för ensamkommande flyktingbarn under det senaste halvåret. Barnens säkerhet måste garanteras. Krav på god kvalitet och säkerheten måste säkerställas och kombineras med god bemanning.
- Kostnadsberäkningarna är möjligen för lågt beräknade. Med anledning av det ökade behovet av platser för ensamkommande barn har efterfrågan ökat och konkurrensen vad gäller personal har med stor sannolikhet drivit upp lönenivåerna ytterligare.